

Almanya’da Söзде Nükleer Enerjiden Çıkış !

Almanya'da son 3 nükleer santral de 2023’de kapatıldı. Ancak İsveç’te, Alman devleti artık üç nükleer tesiste hissedar konumunda. Orada ise çıkış yapmayı düşünen yok.

Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung, 19.02.2023, **Marcus Theurer**

Hazırlayan: Yüksel Atakan, Dr.Radyasyon Fizikçisi, ybatakan4@gmail.com 14.03.2025

Avrupa’nın kuzeyinde, bir nükleer santral, sahiplerine iyi para kazandırıyor. İsveç’in Baltık Denizi kıyısındaki küçük Oskarshamn kentinde bulunan "Oskarshamn 3" isimli santral, Stockholm’ün yaklaşık 340 kilometre güneyinde yer alıyor. Yüksek elektrik fiyatları döneminde nükleer santral işletmek genellikle kârlı bir iş. Çünkü bir kez inşa edildikten sonra işletme maliyetleri nispeten düşük olduğu için kâr marjları oldukça yüksek oluyor.

Oskarshamn, Avrupa’da faaliyette olan düzinelerce nükleer santralden sadece biri. Ancak özel bir durumu var. Çünkü burada, İsveç’in kırsal kesiminde elde edilen kârın bir kısmı, aslında nükleer enerjiyle hiçbir ilgisi kalmamış bir devlete gidiyor: Almanya Federal Cumhuriyeti. Zira Oskarshamn 3’ün çoğunluk hissedarı, doğal gaz krizi nedeniyle ağır darbe alan Düsseldorf merkezli enerji şirketi Uniper. Uniper, geçen yılın sonunda çöküşünü önlemek için devletleştirildi.

Bu durum garip bir çelişki yaratıyor. Almanya’da Nisan 2023’de son üç nükleer santral de kapatıldı. Bu karar, Rusya’nın doğal gaz sevkiyatını durdurması nedeniyle enerji arzındaki belirsizlikler yüzünden siyasi olarak son derece tartışmalı oldu. Almanya devleti, içeride nükleer enerjiye veda etmek isterken, Uniper aracılığıyla İsveç’te büyük bir nükleer enerji üreticisi haline geldi.

Uniper, yalnızca Oskarshamn 3’ün değil, aynı zamanda İsveç’te faaliyette olan diğer iki nükleer santral – Forsmark ve Ringhals – tesislerinde de azınlık hisselerine sahip. Bu üç santral toplamda 6,9 GigaWatt kapasiteye sahip. Karşılaştırma yapmak gerekirse, Almanya’daki son üç nükleer santral – Emsland, Isar 2 ve Neckarwestheim 2 – toplamda 4,3 gigawatt kapasiteye sahip ve hükümetin kararı doğrultusunda 15 Nisan’da kalıcı olarak kapatıldılar. Sosyal Demokratlar (SPD), Yeşiller ve Hür Demokratlar (FDP) geçen yıl aylar süren tartışmaların ardından bu konuda uzlaşmaya vardı.

Bu arada, İsveç’te Almanya’nın devlet şirketi Uniper nükleer enerjinin geleceği için de çalışıyor. Şirket, yeni nesil küçük modüler reaktörler (Small Modular Reactors - SMR) geliştirmeye odaklanan bir ortak girişime katıldı. Uniper’in internet sitesinde "SMR teknolojisi, Uniper için yüksek önceliğe sahiptir" ifadeleri yer alıyor. Şirkete göre, Stockholm hükümeti tarafından finanse edilen bir araştırma tesisi Oskarshamn’da inşa edilecek. Bir Uniper sözcüsü, bunun "elektrik bazlı ve nükleer olmayan bir test tesisi" olduğunu belirtiyor.

Aslında İsveç de Almanya gibi nükleer enerjiden çıkmayı planlamıştı, ancak şimdi bu enerji kaynağına yeniden yöneliyor. Başbakan Ulf Kristersson, yeni nükleer santrallerin inşasının önünü açmak için yasaları değiştireceğini duyurdu.

Uniper, yeni nükleer santraller inşa etmeyi planlamasa da mevcut santralleri elinde tutmak istiyor. Şirket, Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung’un (F.A.S.) sorularına verdiği yanıtta, "İsveç’teki enerji santralleri, nükleer santraller de dahil olmak üzere, karbon emisyonu içermeyen üretimimizin önemli bir parçasıdır ve satılık değildir" dedi. Enerji sektöründeki uzmanlara göre, İsveç’teki nükleer enerji hisselerine ilgi gösteren potansiyel

alıcılar var ve İsveç nükleer enerji kullanım süresini uzatırsa bu tesislerin değeri daha da artabilir.

Öte yandan, Uniper'in İsveç'teki nükleer santrallerden elde ettiği gelir, şirketin esas faaliyet alanı olan doğal gaz ticaretinde yaşadığı büyük kayıpları telafi etmek için de büyük önem taşıyor. Uniper, 2022 yılı için 19 milyar euroluk zarar bekliyor. Almanya hükümeti, ülkenin en büyük doğal gaz ithalatçısını çöküşten kurtarmak için toplam 51 milyar euro tutarında sermaye desteği ve kredi sağladı.

Finansal açıdan bakıldığında bu bir durum değerlendirmesi. Ancak siyasi açıdan bakıldığında, İsveç'teki nükleer santralleri elde tutmak, Almanya'nın nükleer enerji politikasıyla ciddi bir çelişki oluşturuyor. Dahası, Almanya şu sıralar Avrupa Birliği içinde nükleer enerjiden üretilen hidrojenin "iklim dostu" olarak kabul edilmemesi için yoğun bir çaba sarf ediyor.

Peki, Almanya'nın İsveç'te sahip olduğu nükleer santraller, içerideki nükleer çıkış politikasıyla nasıl bağdaştırılabilir? Hükümetten gelen yanıtlar son derece kısa ve kaçamak. Yeşiller partisine mensup Ekonomi ve Enerji Bakanı Robert Habeck'ın bakanlığı ve Çevre Bakanı Steffi Lemke'nin bakanlığı konunun kendileriyle ilgili olmadığını belirtiyor ve sorumluluğu Hür Demokratlar'dan (FDP) Maliye Bakanı Christian Lindner'e yönlendiriyor. Lindner'in bakanlığı ise net bir yanıt vermekten kaçınıyor (2023).

Muhalefetten ise tahmin edilebileceği gibi daha net açıklamalar geliyor. Hristiyan Demokrat Birlik'ten (CDU) enerji politikaları uzmanı Andreas Jung, hükümetin Almanya'daki enerji krizine rağmen nükleer santralleri kapatırken, İsveç'te nükleer tesislere sahip olmasını "açık bir çelişki" olarak nitelendiriyor. Jung, "Alman devleti, yabancı enerji piyasalarında bir aktör olarak hareket edemez. Hükümet, bu çıkışı nasıl ve ne zaman gerçekleştireceğini açıklamak zorundadır" diyor.

Yeşiller içinde de eleştiriler var. Örneğin, yıllardır nükleer çıkış için mücadele eden çevreci politikacı Jürgen Trittin, "Uniper'in Alman vergi mükellefleri tarafından satın alınması, şirketin iş politikalarına da yansımalıdır" diyor. Trittin, Alman devlet şirketi Uniper'in İsveç'te SMR reaktörleri geliştirme projesine dahil olmasına öfkeli: "Nükleer enerjiden kesin olarak çıkış yapan bir ülke, arka kapıdan bu teknolojiye katkıda bulunamaz."